

K otázce zapojení ČR do systému obrany proti balistickým raketám

Informační materiál MZV ČR

říjen 2006

„Vzhledem k pokračujícímu šíření zbraní hromadného ničení spolu s raketovými technologiemi a vzhledem k tomu, že některé země odmítají respektovat relevantní mezinárodní závazky, bude vláda vytvářet podmínky pro připojení se k projektům či systémům, které budou schopny zajistit ochranu území ČR.“

(čl. 43 Bezpečnostní strategie ČR, schválené Vládou ČR dne 10. prosince 2003)

Protiraketová obrana jako reakce na proměnu globálních bezpečnostních rizik. Idea protiraketové obrany (*missile defense*) vyvolává silné asociace na éru studené války a supervelmocenské soupeření v rozmisťování útočných balistických raket s jadernými hlavicemi. Jak USA, tak SSSR vložily značné investice do vývoje systémů střel určených k ničení útočících raket protivníka (tzv. protiraket nebo odborněji interceptorů) a poskytujících tak jakýsi „ochranný deštník“ ozbrojeným silám, klíčové civilní infrastruktury či celým rozsáhlým územím. Ačkoli se tyto projekty nikdy nedočkaly realizace v širším rozsahu, samotný koncept v kontextu bipolárního soupeření nejenže nesliboval upevnit globální bezpečnost, ale právě naopak: oba soupeři byli paradoxně motivováni k ještě intenzivnějšímu budování útočného arzenálu, aby obnovili – obrannými systémy zdánlivě narušenou – strategickou rovnováhu v duchu principu „oboustranně zaručeného zničení“ (*Mutually Assured Destruction*, MAD). To byl jeden z důvodů, proč USA a SSSR uzavřely v roce 1972 bilaterální smlouvu striktně omezující budování obrany proti balistickým raketám (tzv. Smlouvu ABM).

Kontext, v němž se o protiraketové obraně uvažuje dnes, je diametrálně odlišný. O scénáři totální války mezi supervelmocemi s masovým nasazením zbraní hromadného ničení dnes již prakticky nikdo neuvažuje jako o reálném riziku. Zároveň však v posledních letech dramaticky stoupá na významu riziko nové, plynoucí z rychle postupujícího šíření dříve exkluzivních vojenských technologií – balistických raket a ZHN (zbraní hromadného ničení: jaderných, chemických a biologických) – do rukou nových aktérů na globální bezpečnostní scéně.

V roce 1972 – roce uzavření Smlouvy ABM – disponovaly funkčními balistickými raketami jen dva státy stojící mimo NATO a Varšavskou smlouvu: Čína a Izrael. V roce 1985 bylo již těchto zemí deset a do roku 2000 stoupl jejich počet na šestnáct. Bylo otázkou času, kdy se mezi novými členy „klubu“ objeví i nestabilní autoritářské státy lokální či regionální váhy, vyznačující se extrémní ideologií a agresivní, nepředvídatelnou zahraniční politikou (v angličtině se pro takové státy razí termín „*rogue states*“). V jejich rukou se balistické rakety – po krátkém historickém intermezzu – pro Evropu znovu stávají významnou hrozbou.

Podobně postupuje i šíření technologií ZHN – a je v podstatě věcí, že každý případ proliferace těchto vojenských prostředků na novou zemi zvyšuje riziko šíření dalšího. Současná (říjen 2006) diplomatická krize týkající se pokusného jaderného výbuchu v Severní Koreji vzbuzuje otázku, jak dlouho se ještě vůbec podaří udržet autoritu Smlouvy o zákazu šíření jaderných zbraní (*Nuclear Non-Proliferation Treaty*, NPT) jako stěžejního mezinárodněprávního dokumentu bránícího proliferaci ZHN.

S pokračujícím šířením rizikových technologií do nových států (a některými dalšími faktory, v první řadě zhroucením SSSR a oslabením právního řádu na většině postsovětského území) navíc

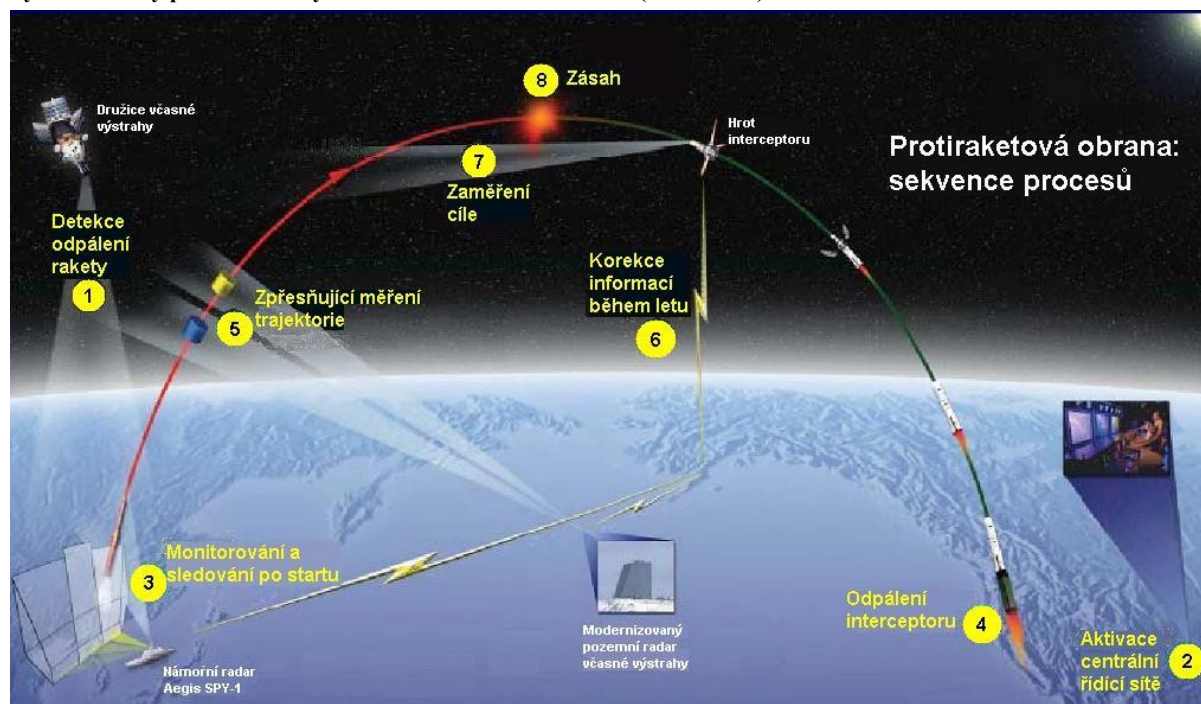
vzniká příbuzné, ale kvalitativně samostatné proliferační riziko: hrozba přenosu těchto technologií do rukou autonomních teroristických skupin (zejména extrémně islámského ražení). Takové skupiny se mohou k rizikovým technologiím dostat nejen pokoutně, tj. využitím mezer v bezpečnostním zajištění zbrojních projektů vyspělých států, ale i z vědomého rozhodnutí států, které takovou proliferaci mohou sledovat své strategické zájmy, aniž by si uchovaly plnou kontrolu nad jejími důsledky. Příkladem může být vyzbrojení hnutí Hizballáh iránskými balistickými raketami: byť se jedná o rakety s krátkým doletem, rizika takové proliferace byla působivě demonstrována nedávným konfliktem na izraelsko-libanonské hranici.

O všechny tyto úvahy se opírá nová vize „omezené protiraketové obrany“, kterou vlády USA začaly poprvé veřejně prezentovat na počátku 90. let. Důležitou myšlenkou je, že potenciální hrozba ze strany teroristických skupin či *rogue states* je – ve srovnání s hypotetickým masivním sovětským útokem v řádu tisíců raket – omezeného rozsahu: obranný systém kalibrovaný na hrozbu v rozsahu kusů či desítek raket nepředstavuje žádnou účinnou protiváhu velmocenským raketovým arsenálům Ruska nebo Číny a tedy nijak nenarušuje globální strategickou paritu. Přístup USA naopak klade důraz na průběžné konzultace vyvíjeného systému s vedením Ruské federace a na hledání prostoru pro vzájemnou spolupráci v této oblasti.

Diferenciace protiraketových projektů. Vývoj systémů obrany proti balistickým raketám je možné klasifikovat na tři obecné směry podle fáze letu, ve které má být útočící raketa zasahována: úvodní (startovací), střední, či konečné (sestupné). Projekt obrany proti raketám ve startovací fázi (*boost phase*) je zatím relativně nejméně rozvinut. Naopak systémy proti raketám v sestupné fázi (*terminal phase*) byly jako první operačně nasazovány ve větším měřítku: patří sem mj. známé americké protirakety typu Patriot či společný americko-izraelský projekt Arrow. Protirakety tohoto typu zasahují útočící raketu krátce před dopadem, mohou tedy sloužit zejména jako ochrana určitého omezeného území – např. velkých měst či strategických objektů. Jsou také nejsnáze uplatnitelné proti raketám s kratším doletem, jaké již byly nasazeny proti ozbrojeným silám USA během obou válek v Perském zálivu. V tomto posledním případě se koncepčně hovoří o tzv. protiraketové obraně bojiště (*Theatre Missile Defense, TMD*).

Pro plošnou obranu rozsáhlých území, resp. celých kontinentů před dalekonosnými balistickými raketami se počítá zejména se systémy třetího, středofázového (*mid-course*) typu, který zasahuje letící rakety během jejich průletu mimo atmosféru a pracuje s technologicky podstatně složitější senzorem a řídicí architekturou než TMD. V raných 90. letech – pod dojmem konce studené války a naopak čerstvé zkušenosti s útoky raket typu SCUD během první války v Perském zálivu – zůstal tento směr vývoje v americkém vojenském plánování upozaděn právě ve prospěch protiraketové obrany bojiště. Obrat přišel v roce 1998, kdy dvě časově blízké události podtrhly hrozbu pokračujícího globálního šíření výkonných balistických raket do nových a stále rizikovějších států. Nejprve v červenci Írán úspěšně otestoval raketu středního doletu typu Šeháb-3, v srpnu pak KLDK provedla test rakety Taepo Dong-1, která přeletěla nad japonským územím. Tento test byl pro USA zvláště znepokojivý, protože demonstroval schopnost Severokorejců překonat problémy konstrukce interkontinentálních balistických raket a oddělení jejich jednotlivých stupňů během letu.

Systém obrany proti balistickým raketám ve střední fázi letu (*mid-course*)

Tento vývoj napomohl dosažení politického konsensu mezi republikány a demokraty na půdě Kongresu USA a přijetí Zákona o Národní protiraketové obraně (*National Missile Defense Act*) v roce 2000. Z koncepce předložené ministerstvem obrany USA vyplývá zejména následující:

- Projekt protiraketové obrany bude vícevrstevný, bude zahrnovat složky pozemní, námořní i kosmické a výhledově má být schopen zasahovat útočné rakety ve všech fázích jejich letu.
- Důraz je kladen na vývoj „za pochodu“, s průběžným zprovožňováním alespoň omezených částí systému. (Příliš ambiciózní vize plánovitě budovaného jednotného obranného supersystému, plně integrujícího prvky na různých technologických bázích, tedy ustoupila pojetí, které protiraketový projekt chápe jako otevřený: jednotlivé subprojekty jsou vyvíjeny paralelně coby autonomně funkční celky, s tím, že jejich váha v celkové koncepci a vztah k jiným součástem budou řešeny průběžně.)
- Cílem projektu je ochrana území nejen USA a jejich jednotek, ale i spojeneckých a přátelských zemí. (Během dalšího vývoje bylo označení „národní“ z názvu protiraketového projektu vypuštěno).

Americká vláda současně zahájila konzultace s Ruskem směřující k vypovězení Smlouvy o obraně proti balistickým raketám (ABM) z roku 1972, která již neodpovídala novému hodnocení globálních bezpečnostních rizik. Sblížení názorů ohledně nové definice hrozeb a možností vzájemné spolupráce v oblasti obrany nakonec napomohla změněná mezinárodněpolitická atmosféra po útocích ze září 2001. Jednostranné vypovězení smlouvy ABM tak doprovázelo uzavření dohody s Ruskem o novém strategickém partnerství.

Problematika protiraketové obrany v Evropě

Počátky protiraketové obrany NATO. Programový požadavek vybudování společné protiraketové obrany NATO vyplývá ze Strategické koncepce NATO z roku 1999. Prvním praktickým krokem k realizaci takového projektu – fakticky tedy evropského komplementu rozvíjejícího se projektu amerického – však bylo již rozhodnutí členských států NATO z roku 1998 zahájit budování tzv. Aktivní vrstvené obrany bojiště proti balistickým raketám (*Active Layered Theatre Ballistic Missile Defense*, ALTBMD). Projekt, který ještě koncepčně vychází z omezení daných smlouvou ABM, má zajistit obranu proti raketám kratšího doletu a má dosáhnout základní operační úrovně v roce 2010. V roce 1999 vznikla iniciativa USA, Německa a Nizozemí ke koordinaci národních prostředků protiraketové obrany bojiště, zaměřená na společný výcvik, rozvoj interoperability a testování nových technologických systémů (*Extended Air Defense Task Force*, EADTF); podílející se státy posléze začlenily vytvořené kapacity EADTF pod rámec ALTBMD.

Na pražském summitu NATO v listopadu 2002 bylo rozhodnuto o zadání Studie proveditelnosti protiraketové obrany NATO (*NATO Missile Defense Feasibility Study*), jejímž úkolem bylo zvážit důvody a podmínky pro vznik komplexní obrany evropského území NATO proti širší škále typů raket. Studie (cca 10 000 stran) byla dokončena v polovině roku 2005; jejím závěrem je konstatování, že vybudování protiraketové obrany evropských států NATO před útokem balistickými raketami dlouhého dosahu z potenciálně nepřátelských států je v zásadě proveditelné. Základní architektura je realizovatelná s celkovými náklady několika desítek miliard EUR.

Nyní se v Alianci rozbíhají pracovní jednání o vybraných aspektech studie. Dílčí závěry by mohly být prezentovány již na summitu NATO v Rize v listopadu 2006. Česká republika s podporou USA usiluje o odtajnění části textu Studie proveditelnosti tak, aby se o protiraketové obraně mohla vést širší debata.

Zapojení evropských států do amerického projektu MD. Zatímco projekt plošné obrany proti balistickým raketám ve střední fázi letu (*mid-course*) pod záštitou NATO (označovaný anglickou zkratkou NATO MD) zatím zůstává na úrovni studijních analýz, evropským členům NATO se otevírá i možnost účasti na původně „národním“ americkém projektu, který se již nachází v rané fázi realizace. Od svého definitivního příklonu k urychlené realizaci projektu americká administrativa jasně deklaruje svou připravenost rozšiřovat působnost budovaného „deštníku“ i na své spojence a otevřít jim cestu k aktivní účasti na souvisejícím výzkumu a vývoji formou komerčních tendrů. V tomto směru jsou aktivní americké mise při NATO i EU, které již zprostředkovaly kontrakty s firmami francouzskými, německými, holandskými, britskými a italskými (mimo země EU i firmami izraelskými, japonskými a jihokorejskými). Podpořit vzájemnou informovanost mělo také několik amerických vládních expertních týmů vyslaných na turné po evropských zemích v létě 2002.

V současné chvíli tak připadá v úvahu několik možností zapojení evropských spojenců do amerického projektu protiraketové obrany – od společného výzkumu a vývoje technologií protiraketové obrany a výroby v rámci transatlantických konsorcií, přes modernizaci stávajících vojenských radarových stanic USA v Evropě, až po případnou výstavbu nových radarových stanic, řídicích center a/nebo odpalovacích zařízení na území některých spojenců.

Ačkoli se „americký“ projekt MD a projekt NATO MD dosud koncepčně pojímaly jako vzájemně nezávislé, reálně se připouští či dokonce předpokládá jejich budoucí prolnutí. Vývoj NATO MD nezávisle na struktuře již vyvinuté USA by trval příliš dlouho a jeho cena by byla několikanásobně vyšší. Jasným průsečíkem obou systémů je v každém případě první linie varování – družice včasné výstrahy. Pouze Spojené státy mají družice schopné poskytnout data natolik kvalitní, aby byla využitelná pro protiraketovou obranu.

Základní informace k uvažovaným scénářům zapojení ČR do protiraketové obrany

Kontext širšího projektu MD. Sensorová architektura projektu MD má perspektivně zahrnovat jednak družice včasné výstrahy, schopné zaznamenat samotné odpálení nepřátelské rakety, jednak síť radarů – ať už zmodernizovaných radarů staršího typu, anebo nově vyvíjených radarů s dalekým dosahem (tzv. X-Band). Druhou částí architektury jsou samotná síla s protiraketami.

V současnosti se radarové stanice budované či přebudované pro využití v systému „americký“ MD již nacházejí nejen na území USA (Clear na Aljašce, Cobra Dane na Aleutách, Beale v Kalifornii, Cape Cod v Massachusetts), ale již i ve třech spojeneckých státech: Fylingdales v Británii, Thule v Grónsku (Dánsku), Šakiri v Japonsku (v posledním případě se jedná právě o nový, vysoce výkonný radar typu X-Band). Stávající odpalovací místa protiraket leží ve Fort Greeley na Aljašce a na Vandenbergově letecké základně v Kalifornii.

Dosavadní jednání s ČR. Střední Evropa je optimální lokalitou pro umístění zařízení protiraketové obrany chránícího území USA i podstatnou část (střed a severozápad) evropského kontinentu. V roce 2002 začaly první předběžné konzultace s představiteli ČR a dalších střeoevropských států o možnosti umístění prvků protiraketové obrany na jejich území; v září téhož roku k této možnosti veřejně zaujal pozitivní stanovisko tehdejší ministr obrany ČR Jaroslav Tvrdík¹. V roce 2004 se Spojené státy oficiálně obrátily na ČR a Polsko se žádostí o technické konzultace. Aktuální úvahy předpokládají výstavbu jednoho radarového a jednoho odpalovacího zařízení s maximálně deseti protiraketami, buďto společně, anebo odděleně. Společné umístění obou zařízení by znamenalo finanční úsporu, technicky vzato však nic nebrání ani jejich rozdělení mezi oba státy.

Vláda ČR svým usnesením ze 4. února 2004 rozhodla, že ČR zahájí s USA jednání o technických možnostech rozmístění prvků protiraketové obrany. Na základě tohoto usnesení MO ČR poskytlo americkým úřadům požadované technické podklady a informace. Technická jednání se naplno rozběhla při návštěvě expertního rekognoskačního týmu Spojených států v ČR ve dnech 17.-25. července 2006. Úkolem odborníků z Agentury pro protiraketovou obranu (*Missile Defense Agency*, MDA) a Pentagonu bylo posoudit vytipované lokality pro možné umístění prvků protiraketové obrany (Jince, Boletice, Libavá). Hodnocení se týkalo zejména technických parametrů – hloubky podzemní vody, pevnosti geologického podloží, ale také dopravní dostupnosti, blízkosti

¹ „Vyjádřil jsem zájem ČR zapojit se do tohoto programu. Nabídlí jsme Spojeným státům možnost rozmístění systému protiraketové obrany na českém území.“ Cit. dle ČTK, 17.12.2002

sociálních služeb apod. Výsledky tohoto technického hodnocení jsou nadále vyhodnocovány a přípouštějí několik variant dalšího postupu.

V polovině srpna navštívila Washington česká delegace složená z představitelů Ministerstva zahraničních věcí a Ministerstva obrany. Jednání s představiteli MDA přinesla řadu doplňujících informací (viz níže „Technické parametry“ a dále).

Kandidatura Polska. Polsko je vedle ČR nejmáznějším kandidátem na umístění komponentů protiraketové obrany. Expertní tým MDA navštívil Polsko již v květnu 2006 a polská delegace posléze absolvovala ve Washingtonu téměř totožná jednání jako český tým. Rozhodující roli při rozhodování na americké straně budou mít i politické aspekty, tedy nejen technické parametry a náklady.

V případě oslovení a kladného politického rozhodnutí budou následně probíhat technická jednání o podmínkách výstavby zařízení a přítomnosti amerického obslužného personálu (vojenského i civilního). Prvky protiraketové obrany na území střední Evropy by mohly být plně funkční v r. 2011.

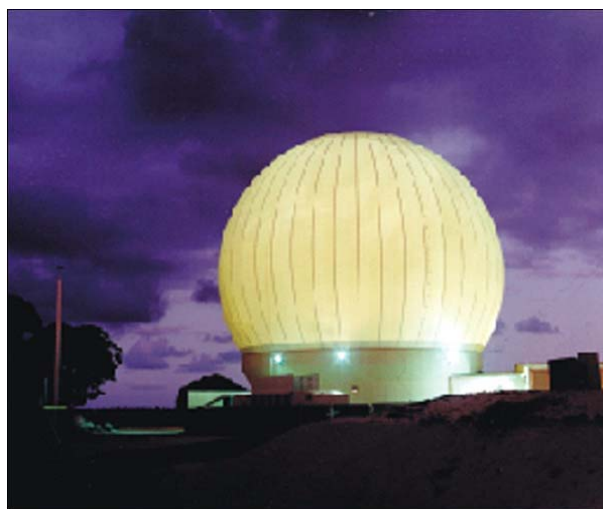
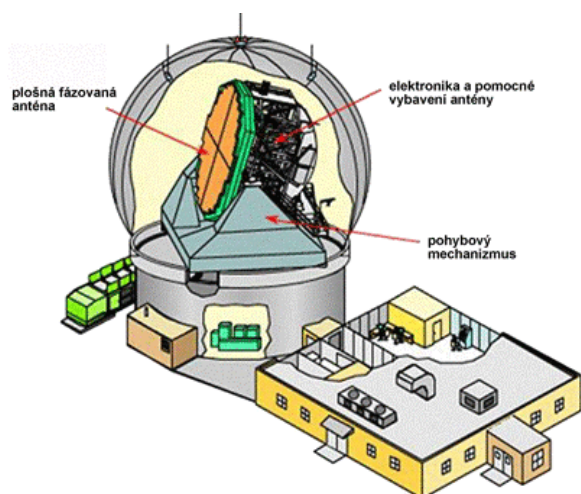
Technické parametry předpokládaného zařízení. ČR v úvodní fázi jednání nabídla tři perspektivní lokality v ČR, které by z technického hlediska vyhovovaly požadavkům pro umístění protiraket i radaru: vojenské prostory Libavá, Boletice a Jince. Z hlediska infrastruktury by však Boletice vyžadovaly výrazné dodatečné náklady, proto je americká strana vyřadila z dalších úvah.

V každém případě zařízení protiraketového systému neobnáší velké množství vojenské techniky ani personálu. K zajištění provozu radarového zařízení včetně obsluhy, bezpečnosti a logistické podpory je potřeba přibližně 200 osob, u odpalovacího zařízení do 400 osob. V případě umístění obou prvků v jedné lokalitě by provoz zajišťovalo celkem maximálně 500 osob – včetně vojáků, vládních úředníků a soukromých subdodavatelů.² Rozlohu zařízení lze na základě zkušeností s obdobnými stavbami na území USA odhadnout na 275 ha, zabrala by tedy zhruba jednu setinu až jednu padesátinu plochy jednoho z existujících vojenských výcvikových prostorů v ČR.

Dodatečná omezení, která by z eventuálního rozmístění některého z prvků systému protiraketové obrany vyplývala, by vzhledem k umístění v jednom z existujících vojenských újezdů byla jen minimální. K ochraně zařízení neplánují USA rozmístit žádné další raketové systémy. Před eventuálním útokem ze vzduchu se buď ochrání rakety samy, anebo by reagovala Armáda ČR jako při jakémkoli jiném narušení vzdušného prostoru ČR. Radar vyžaduje vytvoření bezletové zóny, která by v žádném z navrhovaných míst významně nepřesáhla hranice již existujících bezletových zón nad vojenskými újezdy a nenarušila by letecké koridory. Podmínky bezpečné zóny kolem radaru znamenají, že v okruhu 13,5 km od radaru není přípustné v létajících prostředcích transportovat výbušné látky, v okruhu 8,6 km se nesmějí ve vzduchu pohybovat nechráněné osoby (např. na rogalu) a v okruhu 4,5 km nesmějí létat žádné dopravní prostředky. Po zemi se neautorizované osoby nesmějí pohybovat v okruhu jen cca 0,5 km. Radarová zařízení se umísťují na vyvýšené místo a vysílají vlny mírně vzhůru – pod úhlem 2-5 vertikálních stupňů; nepředstavují proto žádné ohrožení pro osoby stojící na zemi v blízkém okolí.

² Stavby vojsk USA v Evropě (k červnu 2006): SRN - 69 500 osob; Itálie - 15 400; Velká Británie - 14 300; Belgie – 1380; Portugalsko – 1000; Řecko – 540; Nizozemsko – 300; Španělsko – 280; Grónsko (Dánsko) – 150; Norsko – 50. V zemích NATO dále působí 350 příslušníků ozbrojených sil USA jako vojenští poradci.

Radár s dalekým dosahem (X-Band)

Protiraketa na transportním vozidle

Protiraketové sílo

Odpal protirakety

Předpokládaný harmonogram výstavby protiraketového systému ve střední Evropě:	
Rekognoskační návštěvy	2006-2007
Zhodnocení dopadu na ŽP	2006-2007
Uzavření dohody	do 2007
Dokončení projektu	2007-2008
Výstavba zařízení	2008-2010
Umístění protiraket a testy systému	v průběhu 2011

Bezpečnostní dopad výstavby zařízení v ČR. Na základě všech informací a technických simulací poskytnutých experty americké strany je zřejmé, že protiraketové zařízení umístěné ve střední Evropě bude schopno ochránit území ČR v případě útoku balistickými raketami.

Dolet balistických raket Íránu

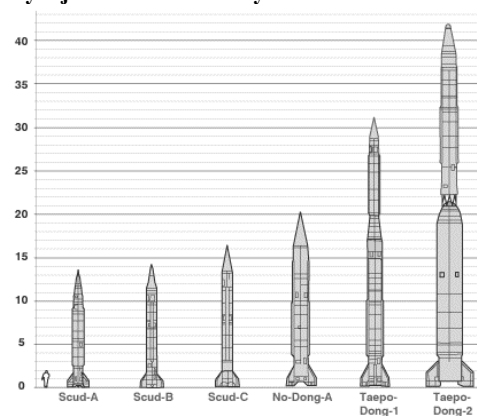
Vybudovat obranný systém účinný alespoň proti omezenému útoku balistickými raketami je pro Evropu výhledově nutností. Aktuálně operabilní íránská raketa Šeháb-3 má dolet cca 2000 km a je tedy schopna zasáhnout jihovýchodní Evropu; existuje přitom vážné podezření, že do Íránu byly ze severní Koreje importovány součásti zdokonalené verze s perspektivním doletem přes 2500 km, tedy pokrývajícím i velkou část střední Evropy.

Samotný severokorejský raketový arzenál v současnosti není schopen Evropu přímo ohrozit – úspěšně testována byla pouze raketa Taepo Dong-1 s doletem cca 2200 km. Vývoj novější verze Taepo Dong-2 je zatím méně pokročilý, odhadovaný budoucí dolet vyvíjené rakety je však podstatně vyšší. Odhaduje se na 5000-6000 km a pokrývá tak i okrajové části území USA (celou Aljašku a souostroví Aleuty a Havaj). Je důležité zdůraznit, že ačkoli České republice – potažmo EU – v dohledné době nehrozí přímá vojenská konfrontace s KJDR, proliferační rizika spojená s tímto státem jsou velmi závažná (viz jeho prokázaná spolupráce s Íránem).

Dolet balistických raket KJDR

Vývoj velikosti balistických raket KJDR v metrech

Vzhledem k dosavadnímu tempu vývoje lze předpokládat, že v roce 2011 – tj. roce předpokládaného dokončení výstavby protiraketového zařízení ve střední Evropě – budou jak Írán, tak KLR disponovat balistickými raketami schopnými zasáhnout území Evropy.

Ohrožení navíc vychází nejen ze strany agresivních, nepředvídatelných a často vysloveně iracionálně se chovajících státních režimů Třetího světa, mezi nimiž se stále rychleji šíří pokročilé raketové technologie i zbraně hromadného ničení, ale potenciálně také či dokonce ještě více ze strany autonomních extremistických skupin, jejichž schopnost získat takové zbraně by i jen v jednotkách kusů by mohla znamenat katastrofu.

Nepředpokládá se přitom, že by samotná přítomnost protiraketového zařízení v ČR nějak významně zvyšovala riziko namíření teroristického útoku právě na ČR. Žádná vojenská základna USA v zahraničí se zatím nestala terčem většího útoku. Českou republiku by v tomto smyslu mohly exponovat spíše její mezinárodněpolitické aktivity na podporu demokracie a přímá účast na vojenských misích v zahraničí. Pro takovou eventualitu by přítomnost protiraketového zařízení byla naopak ochranou, nikoli rizikem.

Nehledě na riziko různých scénářů záměrného útoku by systém omezené protiraketové obrany měl velký význam i jako ochrana proti raketám odpáleným neúmyslně, v důsledku technického selhání.

Trosky z útočící rakety po zásahu interceptorem dopadají díky vysoké kinetické energii rakety daleko za místo střetu (ve směru letu rakety). Trosky raket vypálených na USA by spadly do severního Atlantiku nebo Severního ledového oceánu; na evropskou pevninu by dopadly pouze trosky rakety, která byla z území Blízkého a Středního Východu vypálena právě na Evropu. V každém případě by k sestřelení došlo ve výškovém rozpětí od 150 až do 1000 km nad zemským povrchem a náraz by oba projektily rozdrtil na drobné kousky. I po zásahu na spodní hranici výškového rozpětí by většina padajících trosek shořela v atmosféře ještě před dopadem na Zemi. Eventuelní škody způsobené dopadem trosek by byly vždy o mnoho řádů nižší než škody, které by způsobil dopad útočící rakety.

Konstrukce protiraket i jejich odpalovacích zařízení zcela vylučuje jiné využití než pro obranu proti útočícím balistickým raketám. Vlastní interceptor neboli „*kill vehicle*“ – účinný hrot rakety po oddělení nižších raketových stupňů – váží jen 70 kg a není tedy schopen nést útočnou hlavici; je určen ke zničení nepřátelské rakety pouhým nárazem (kinetickou energií). Ostatně ani pohonné motory nejsou schopny unést vyšší náklad. Odpalovací zařízení mají takové konstrukční vlastnosti, že nemohou být vybavena jiným arzenálem než právě kinetickými protiraketami.

Česká strana disponuje konkrétními údaji o parametrech uvažovaných zařízení – jak radarového (velikost, frekvence, příkon, výkon, dopadu na okolí), tak odpalovacího (velikost síla, velikost a hmotnost raketového nosiče).

Právní otázky. Se zemí či zeměmi, které budou požádány o souhlas s rozmístěním prvků protiraketové obrany, uzavřou Spojené státy „Dohodu o protiraketové obraně“. Z právního hlediska se americké vojenské zařízení bude řídit dohodou NATO o statutu sil (*Status of Forces Agreement*, SOFA), která bude dodatkem „bilateralizována“ (takovouto smlouvu hodlá americká strana s ČR

sjednat bez ohledu na to, zda dojde ke zřízení protiraketového zařízení na území ČR, nebo ne). V případě, že by prvky americké protiraketové obrany měly být umístěny v ČR, by obě tyto smlouvy (bilateralizovanou SOFA i Dohodu o protiraketové obraně) s ohledem na čl. 49 Ústavy ČR musely schválit obě komory Parlamentu ČR a ratifikovat prezident republiky (tzn. jde o tzv. prezidentské smlouvy). Implementační smlouvy zabývající se technickými a operačními záležitostmi by naproti tomu mohly mít rezortní, resp. vládní povahu. Tyto smlouvy by již nemusely být schváleny Parlamentem.

Americká strana by v rámci žádné z výše uvedených smluv nezískala tzv. exterritorialitu, tj. vynětí z územní výsosti přijímajícího státu.³ Vojenský i civilní personál zařízení by v souladu s 2. článkem SOFA měl povinnost dodržovat právní řád hostitelské země. V případě, že člen personálu poruší zákon v přímé souvislosti s výkonem služby, nicméně náleží jurisdikce nad případem vysílajícímu státu.

O odpálení protiraketky rozhodne vrchní velitel armády Spojených států či jím pověřená osoba. Představitelé země, kde bude zařízení umístěno, budou mít k dispozici on-line informace o útočící raketě i protiraketě a vedení státu bude o odpálení protiraketky včas informováno. Složitější rozhodovací mechanismus není prakticky možný: hypotetická útočná střela z Íránu by dorazila do Prahy za pouhých 15 minut, do Londýna za 18 minut a do Washingtonu za necelých 30 minut. O odpálení protiraketky, má-li být účinné, tak musí být rozhodnuto do několika málo minut.

Ekonomický přínos. Ve srovnání s bezpečnostními otázkami je toto hledisko vedlejší, nicméně stavba protiraketového zařízení by nabízela bohaté možnosti pro účast českých stavebních firem (náklady na výstavbu odpalovacího zařízení jsou odhadovány na 9-13 mld. Kč, u radarového zařízení na 1,5-2,7 mld. Kč) a i sám provoz zařízení by nesporně oživil lokální ekonomiku v místě umístění. Dalším potenciálním ziskem by byla zesílená vědeckotechnická spolupráce s USA. Vyjednání dalších eventuálních výhod v této oblasti by se mohlo stát předmětem jednání o podmínkách realizace protiraketového projektu v ČR.

³ Územní výsost lze definovat jako oprávnění státu k výkonu pravomocí vzhledem k prostoru, uvnitř kterého vykonává svrchovanou moc; vynětí z územní výsosti se v podmínkách ČR uplatňuje např. pro diplomatické mise.